

Roll No. Name

**KENDRIYA VIDYALAYA SITAPUR
ANNUAL EXAMINATION, 2018-19****SANSKRIT**

Time : 2½ hrs.

Class – VI

M.M. : 80

नाम अनुक्रमांक

दिन एवं दिनांक हस्ताक्षर निरीक्षक

प्राप्तांक हस्ताक्षर परीक्षक

निर्देश—

- (1) अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारिः खण्डानि सन्ति ।
- (2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति ।
- (3) उत्तराणि प्रदत्त स्थाने एव लेखितव्यम् ।
- (4) लेखम् शुद्धम्, स्वच्छम् सुन्दरम् च भवितव्यम् ।

खण्ड—(क) अनुप्रयुक्त-व्याकरणम् 20 अङ्काः

खण्ड—(ख) रचनात्मकम् लेखनम् 15 अङ्काः

खण्ड—(ग) पठित-अवबोधनम् 35 अङ्काः

खण्ड—(घ) अपठित-अवबोधनम् 10 अङ्काः

क	+	ख	+	ग	+	घ	=	कुल
20		15		35		10		80

[P.T.O.]

खण्ड-क (अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्)

1 निर्देशानुसारम् परिवर्तयत—

1×5

यथा—अहं नृत्यामि । (बहुवचने)	=	वयम् नृत्यामः ।
(क) अहं क्रीडामि । (बहुवचने)	=	 ।
(ख) त्वं पठसि । (बहुवचने)	=	 ।
(ग) युवां गच्छथः । (एकवचने)	=	 ।
(घ) अस्माकं पुस्तकानि । (एकवचने)	=	 ।
(ङ) तव गृहम् । (द्विवचने)	=	 ।

2 वचनानुसारम् रिक्तस्थानानि पूरयत—

1×5

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
(क) अवसरे		अवसरेषु
(ख) क्षेत्रे	क्षेत्रयोः	
(ग)	दिवसयोः	दिवसेषु
(घ) व्यजने		व्यजनेषु
(ङ) पुष्पे	पुष्पयोः	

3 समुचितैः शब्दरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत—

1×5

विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
(क) प्रथमा	भानुः	भानू	
(ख) द्वितीया	गुरुम्		गुरुन्
(ग) तृतीया		पशुभ्याम्	पशुभिः
(घ) चतुर्थी	साधवे	साधुभ्याम्	
(ङ) पञ्ची	वटोः		वटुभ्यः

4

निर्देशानुसारम् लकार परिवर्तनम् कुरुत—

1×5

यथा—अजीजः परिश्रमी आसीत् । (लट्लकारे) = अजीजः परिश्रमी अस्ति ।

(क) अहं शिक्षकाय धनं ददामि । (लृट्लकारे) =

(ख) परिश्रमी जनः धनं प्रास्यति । (लट्लकारे) =

(ग) स्वामी उच्चैः वदति । (लङ्लकारे) =

(घ) अजीजः पेटिकां गृह्णाति । (लृट्लकारे) =

(ङ) त्वम् उच्चैः पठसि । (लोट्लकारे) =

खण्ड—ख (रचनात्मकम् लेखनम्)

15

5

अधोलिखितानि पदानि आधृत्य सार्थकानि वाक्यानि रचयत्—

1×5

(क) वानराः वनेषु तरन्ति

(ख) सिंहाः वृक्षेषु नृत्यन्ति

(ग) मयूराः जले उत्पतन्ति

(घ) मत्स्याः आकाशे गर्जन्ति

(ङ) खगाः उद्याने कूर्दन्ति

(क)

(ख)

(ग)

(घ)

(ङ)

6

मञ्जूषातः समुचित पदानि चित्वा कथां पूरयत—

1×

मञ्जूषातः

मनोरथैः, पिपासितः, उपायम्, स्वल्पम्, पाषाणस्य, उपरि, सन्तुष्टः, पातुम्, इतस्ततः, कुत्रापि

एकदा एकः काकः आसीत्। सः जलं अभ्रमत्। परं
 जलं न प्राप्नोत्। अन्ते सः एकं घटं अपश्यत्। घटे
 जलम् आसीत्। अतः सः जलम् असमर्थः अभवत्। सः एकम्
 अचिन्तयत् सः खण्डानि घटे अक्षिपत्। एव क्रमेण घटस्य जलम्
 आगच्छत्। काकः जलं पीत्वा अभवत्। परिश्रमेण एवं कार्याणि सिध्यन्ति न तु
 ।

खण्ड-ग (पठित-अवबोधनम्)

35

7

निम्नलिखित प्रश्नानां उत्तराणि पूर्णवाक्येन लिखत—

1×4=4

(क) कः गच्छन् योजनानां शतान्यपि गच्छति ?

.....

(ख) कृषकाः केन क्षेत्राणि कर्षन्ति ?

.....

(ग) अस्माकं भारतदेशः कीदृशः अस्ति ?

.....

● (घ) पथिकः किम् अवदत् ?

8 अधोलिखित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत—

अजीजः परिश्रमी आसीत् । सः स्वामिनः एव सेवायां लीनः आसीत् । एकदा सः गृहं गन्तु अवकाशं वाञ्छति । स्वामी चतुरः आसीत् । सः चिन्तयति—अजीजः इत्र न कोऽपि अन्यः कार्यकुशलः । एष अवकाशस्य अपि वेतनं ग्रहीष्यति ।

एकपदेन उत्तरत—

2×1=1

(क) सः कस्य सेवायां लीनः आसीत् ?

(ख) चतुरः कः आसीत् ?

पूर्णवाक्येन उत्तरत—

2

कः परिश्रमी आसीत् ?

यथानिर्देशम् उत्तरत—

½×2=1

(क) 'चतुरः' इत्यस्य विलोम शब्दं लिखत—

(1) मूर्खः

(2) आलसः

(3) लोभी

(4) दयालुः

(ख) 'आसीत्' अत्र कः लकारः—

(1) लट्	(2) लोट्
(3) लङ्	(4) लृट्

9 निम्नलिखित पद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत—

धवलं तव चन्द्रिकावितानम्,
तारकखचितम् सित परिधानम्।

मह्यं दास्यसि मातुल चन्द्र ?

कुत आगच्छसि मातुलचन्द्र ?

एकपदेन उत्तरत—

1×2=2

(क) चन्द्रिका वितानम् कीदृशम् अस्ति ?

.....

(ख) परिधानम् कीदृशम् अस्ति ?

.....

पूर्णवाक्येन उत्तरत—

2

तारक खचितम् किम् आसीत् ?

.....

यथानिर्देशम् उत्तरत—

½×2=1

(क) 'सितः' शब्दस्य विलोमशब्दं लिखत—

(1) कृष्णः	(2) हरितः
(3) चीतः	(4) नीलः

● (ख) 'आगच्छसि' इत्यत्र को लकारः 0181

(1) लोट्

(2) लट्

(3) लृट्

(4) लङ्

10 भिन्नवर्गस्य पदं चिनुत—

$\frac{1}{2} \times 5 = 2\frac{1}{2}$

(क) पत्राणि, पुष्पाणि, फलानि, मित्राणि ।

(ख) जलचरः, खेचरः, भूचरः, निशाचरः ।

(ग) गावः, सिंहाः, कच्छपाः, गजाः ।

(घ) मयूराः, चटकाः, शुकाः, मण्डूकः ।

(ङ) पुस्तकालयः, श्यामपट्टः, प्राचार्यः, सौचिकः ।

11 शुद्ध कथनानां समक्षम् 'आम्' अशुद्ध कथनानां समक्षम् 'न' इति लिखत—

$\frac{1}{2} \times 5 = 2\frac{1}{2}$

(क) दश बालकाः स्नानाय अगच्छन् ।

(ख) ते वस्तुतः नव एव बालकाः आसन् ।

(ग) बालकाः स्वं न अगणयत् ।

(घ) एकः बालकः नद्यां मग्नः ।

(ङ) नायकः अवदत्—दशमः त्वम् अस्ति ।

12 श्लोकांशान् योजयत्—

$1 \times 5 = 5$

(क) तस्मात् प्रियं हि वक्तव्यं

सर्वे तुष्यन्ति जन्तवः ।

(ख) गच्छन् पिपीलिको याति

जीवने यो न सार्थकः ।

(ग) प्रिय वाक्य प्रदानेन

को भेदः पिक काकयोः ।

(घ) किं भवेत् तेन पाठेन

योजनानां शतान्यपि ।

(ङ) काकः कृष्णः पिकः कृष्णः

वचने काः दरिद्रता ।

- (क)
- (ख)
- (ग)
- (घ)
- (ङ)

13 अधोलिखितानि वाक्यानि घटनाक्रमानुसारं लिखत—

1×6=6

- (क) स्वामी अजीजाय अवकाशस्य पूर्णम् धनम् ददाति ।
- (ख) अजीजः सरलः परिश्रमी च आसीत् ।
- (ग) अजीजः पेटिकाम् आनयति ।
- (घ) एकदा सः गृहं गन्तुम् अवकाशं वाञ्छति ।
- (ङ) पीडितः स्वामी अत्युच्चैः चीत्करोति ।
- (ङ) मक्षिके स्वामिनं दशतः ।

- (क)
- (ख)
- (ग)
- (घ)
- (ङ)
- (च)

14 मञ्जूषात उपयुक्तानाम् अव्यय पदानां प्रयोगेण रिक्तस्थानानि पूरयत—

1×5=5

मञ्जूषातः

कुतः, कदा, कुत्र, कथं, किम्

- (क) जगन्नाथपुरी अस्ति ?
- (ख) त्वं पुरीं गमिष्यसि ?
- (ग) गङ्गा नदी प्रवहति ।
- (घ) तत् स्वास्थ्यं अस्ति ?
- (ङ) वर्षाकाले मयूराः कुर्वन्ति ?

खण्ड-घ (अपठित-अवबोधनम्)

10

- 15 मम नाम रमेशः अस्ति । अहं केन्द्रीय विद्यालये पठामि । अहं षष्ठी कक्षायाः छात्रः / छात्रा अस्मि । मम विद्यालयः सीतापुर नगरे अस्ति । सीतापुर नगरः उत्तरप्रदेशस्य एकः जनपदः अस्ति । सीतापुर नगरे बहवः प्राचीन पवित्राणि च स्थानानि सन्ति । तेषु मिश्रिखं, नैमिषारण्यम् लहरपुर, सिधौली प्रसिद्धः सन्ति ।

पूर्णवाक्येन उत्तरत—

- (क) मम नाम् किम् अस्ति ?

.....

.....

- (ख) मम विद्यालयः कुत्र अस्ति ?

.....

.....

- (ग) सीतापुर जनपदे कीदृशानि स्थानानि सन्ति ?

.....

.....

(घ) (1) 'सन्ति' शब्दस्य वचनम् किम् अस्ति—

(अ) एकवचनम्

(ब) द्विवचनम्

(स) बहुवचनम्

(2) 'नगरे' शब्दे का विभक्तिः अस्ति—

(अ) प्रथमा

(ब) द्वितीये

(स) सप्तमी